

5777

Torah from Around the World

De rechtvaardige zal bloeien als een palmboom; als een ceder op de Libanon gedijen (psalm 92:13). Zoals de palm en de ceder kronkels noch overtollige groeisels hebben, zo kent de tsaddiek achterbaksheid noch overtolligheid. Zoals de palmboom en de ceder lange schaduwen vooruit werpen, zo strekt de beloning voor de rechtvaardige zich ook 'ver uit'. Zoals de palmboom en de ceder zich omhoog richten, zo richt het hart van de tsaddiek zich op God. Zoals de palmboom en de ceder hun verlangens hebben, zo heeft de rechtvaardige een verlangen: zijn verlangen geldt de Eeuwige.

Genesis Rabba, Lech lecha, 41:1

Sjabbat 11 maart 2017 / 13 Adar 5777 (Sjabbat Zachor), Tetsawé, Sjemot / Exodus 27:20 - 30:10

Tanach blz. 165 - 172

Haftara: Jechezkeel / Ezechiël 43:10 - 27

Tanach blz. 1128 - 1130

Commentaar: Rabbijn Steven Nathan heeft als rabbijn tal van andere posities bekleed binnen de Jewish Reconstructionist Community en is op het ogenblik spiritueel leider van de (non-denominational) Jewish Fellowship of Hemlock Farms in Pennsylvania, de Verenigde Staten.

vertaler: Benjamin Cohen

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Het verband tussen het *ner tamied* en Amalek

De sidra van deze week, Tetsawé, wordt dit jaar gelezen op Sjabbat Zachor, de Sjabbat van het herdenken. Deze Sjabbat, net voor Poerim, ontleent haar naam aan het speciale gedeelte uit de Tora, dat traditioneel als *haftara* wordt gelezen (het gedeelte uit de profetenboeken dat

is gekozen bij de sidra). Dit gedeelte herinnert ons aan de opdracht: „Vergeet niet wat de Amalekieten u hebben aangedaan tijdens uw tocht uit Egypte.”

Amalek is Israël's vijand *par excellence*, die ons volk in de woestijn aanviel en werd verslagen met, zo staat in de Tora, de hulp van God (en Mosjé, die zijn handen in de lucht hield). De traditie leert ook dat Haman van het Poerim-verhaal (boeoe!) afstamde van Amalek, net als alle vijanden van Israël.

Op het eerste gezicht lijkt er geen enkel verband te bestaan tussen de sidra van deze week, die zich vooral bezighoudt met het aansteken van het *ner tamied* (eeuwig brandende lamp) in de *Misjkan* (het tabernakel). Maar dingen in de Tora zijn zelden wat ze lijken. Mosjé krijgt opdracht om bij het aansteken van dit licht de priesters zuivere olie uit gestoten olijven te laten brengen. Door de eeuwen heen hebben verschillende commentatoren Israël vergeleken met deze olijfolie.

Sommige commentatoren zoals Ja'akov Sjmoeël Khaquiz (1672-1761) geloofden dat net zoals olijven hun olie slechts prijsgeven wanneer zij worden geplet, het Joodse volk haar ware kracht pas toont wanneer het onderdrukt wordt. Dit concept kan in ieder geval worden verbonden met het feit dat wij in het Poerim-verhaal het vermogen hebben getoond om boven Haman en het Perzische rijk uit te stijgen (net als olie) en onze deugden tegen hen hebben gebruikt. Ook al vind ik het een mooi idee dat we in tijden van vervolging kunnen laten zien wat we waard zijn, toch deel ik niet de mening dat wij „alleen" wanneer we onderdrukt worden onze ware identiteit laten zien. Als dat waar zou zijn, zou dat slechts koren op de molen zijn voor diegenen die ons alleen maar als slachtoffers willen zien en niet als overwinnaars. Bovendien zouden we om ons te blijven onderscheiden continu onderdrukt moeten worden.

Andere rabbijnen vergeleken ons met olijfolie omdat we ons afzonderen van andere volkeren net zoals olijfolie afgescheiden blijft, zelfs wanneer het vermengd wordt met andere ingrediënten. Nogmaals, hoewel ik erken dat het noodzakelijk is om onze specifieke identiteit te behouden waar we ook zijn, geloof ik ook dat we dit kunnen doen terwijl we onze voeten stevig in de grond van twee beschavingen planten; zoals Mordechai Kaplan meer dan zestig jaar geleden al zei, toen hij het platform voor Reconstructionisme creëerde. In sociologisch jargon: ik geloof in de metafoor van de saladeschaal (waarin ingrediënten worden gemengd, terwijl ze hun individuele identiteit behouden) en niet in de metafoor van de smeltkroes (waarin ingrediënten worden samengevoegd tot ze hun unieke smaak verliezen). De commentatoren geloofden in geen van beide, maar in aparte schalen voor elk ingrediënt. Dit levert een mooie tafel op, maar uiteindelijk doen de ingrediënten niks voor elkaar en kunnen ze inderdaad ieder apart smakeloos zijn en onaantrekkelijk lijken.

Tenslotte, zoals al eerder bleek, concentreerden sommige commentatoren zich op het feit dat olie op water drijft en dat Joden, wanneer zij loyaal aan het Jodendom en het Joodse volk blijven en wanneer zij zich onderdompelen in Joodse kennis en gebruiken, zij boven de andere volken van de wereld uitstijgen. Ook hier heb ik grote problemen met het sentiment van de inherente superioriteit van het Jodendom, die deze en andere interpretaties impliceren. Het idee dat men door onderdompeling in het Jodendom naar een zowel spiritueel als ethisch hoger niveau kan stijgen mag dan waar zijn (en ik geloof dat), maar dat gaat alleen op in vergelijking met de persoon die je anders zou zijn, zonder het gevoel dat je bij iets hoort dat groter is dan jezelf, en niet in vergelijking met andere volken of religies.

Tenslotte vergelijkt Beresjiet Raba (een midrasj over het boek Genesis) dit idee met een vers in Jesaja, waarin staat dat wij een 'licht voor alle volken' moeten zijn. Ik geloof dat wij een licht voor alle volken kunnen en moeten zijn. Wij hebben vele tradities en waarden die anderen kunnen helpen om te leren een beter mens te zijn - maar dat is bij andere religies en tradities ook zo. Het klopt wanneer je zegt dat onze traditie uniek is, maar om te zeggen dat die van ons superieur is en daarom als maatstaf voor alle andere gebruikt zou moeten worden, vind ik chauvinistisch en een beetje *gotspedik* van ons. Dat is één van de redenen waarom Mordechai Kaplan en [opstellers van] de Reconstructionistische liturgie het idee van het uitverkoren-zijn verwierpen.

In de voorbereiding op het feest van Poerim, toen wij het kwaad overwonnen, herinneren we onszelf eraan op deze Sjabbat hoe Amalek ons probeerde te vernietigen tijdens onze tocht in de woestijn. Het is daarbij belangrijk te onthouden wat ons in staat stelde om eeuwenlange onderdrukking en tegenslagen te overwinnen. Maar het is net zo belangrijk - of zelfs belangrijker - ons te herinneren wat ons uniek maakt en ons in staat stelt de meer basale en aardse aspecten van het menselijk bestaan te overwinnen. We moeten bedenken waar wij onszelf mee kunnen overstijgen, net als olijfolie, en de beste kanten van het mens zijn en het Joods zijn te tonen. Op die manier kunnen we één van vele lichten zijn, niet alleen voor alle volken, maar voor onszelf, onze families en onze gemeenschap.